

*Демянчук Н.,
здобувачка вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Демчук Л.І.
к.пед.наук, доцент кафедри екології та
природоохоронних технологій
Державний університет "Житомирська політехніка"
Ke_dlm@zti.edu.ua*

ФАКТОРИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ПІДПРИЄМСТВА "УКРІТАРМ" НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Наші предки формувалися в природному середовищі. Вони збирали їстівні плоди, полювали на звірів, мокли під дощем і потерпали від спеки, шукали джерела води та схованки від хижаків. Природне середовище впливає на стан людини, на її здоров'я. Пильне повітря, брудна вода, дуже висока або дуже низька температура, неякісна їжа можуть завдавати шкоди нашому здоров'ю.

До навколишнього середовища людина пристосувалась у процесі еволюції і без нього жити не може, оскільки воно є спільним з її внутрішнім середовищем. З початку ембріонального зародження і до кінця свого життя людина контактує з компонентами навколишнього середовища (повітрям, водою, ґрунтом, продуктами харчування тощо). Життєдіяльність організму перебуває у безперервному динамічному взаємозв'язку з факторами навколишнього середовища. Ця взаємодія не повинна порушувати адаптаційних механізмів організму людини. Під дією різних подразників внутрішнього і зовнішнього середовища людини в її організмі створюються безумовні та умовні рефлекси, що зумовлюють підтримання динамічної рівноваги, в основі якої лежить обмін речовин та енергії між організмом і навколишнім середовищем. Фактори навколишнього природного середовища мають ефективно впливати на здоров'я і забезпечувати нормальний перебіг усіх процесів життєдіяльності людини.

У сучасному суспільстві за інтенсивного розвитку наукомістких технологій виникає проблема щодо дотримання екологічних норм як для людини, так і для навколишнього середовища в цілому. Норми викиду шкідливих речовин в атмосферу (ГН, ГДК, ПДК, ПДК, ПДУ) регламентовані в нормативно-правовому документі САНПІН. Процес урбанізації урбанізації не дозволяє навколишньому середовищу бути екологічно чистим, і причина тому - міста з дуже високою щільністю населення, особливо міста, де чисельність населення становить понад мільйон.

Сертифікація підприємства – це один з показників соціальної відповідальності бізнесу – турбота про навколишнє середовище. Забруднення навколишнього середовища веде до зростання економічного збитку в країні.

Вартість збитку економіці країни в результаті забруднення навколишнього середовища за рік, порівнянна з 10% створеної доданої вартості. Для вирішення цієї проблеми необхідно проведення заходів спрямованих, на охорону навколишнього природного середовища, ефективне використання природних ресурсів, впровадження ефективних методів управління охороною навколишнього середовища і методів контролю дотримання природоохоронних вимог з боку підприємств. Розробка систем екологічного менеджменту відповідно до вимог міжнародних стандартів серії ISO 14000 є ефективним методом зниження забруднення навколишнього середовища.

Кожне підприємство має свою специфіку, яка впливає на характер і ступінь негативного впливу на екологію. З'ясувати, які заходи щодо захисту навколишнього середовища будуть найбільш ефективні в кожному конкретному випадку, допоможе проведення екологічного моніторингу – спостереження за впливом підприємства на навколишнє середовище.

Екологізація – це процес послідовного впровадження нової техніки і технології, нових форм організації виробництва, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання природних ресурсів з одночасним збереженням природного середовища та його поліпшення на різних рівнях.

Термін «екологізація» має багато значень. Загальний процес екологізації означає різноплановий, системний підхід до бачення об'єктивного світу і більш глибоке усвідомлення ролі природи в житті людини [1].

У соціально-економічному плані екологізація потребує переходу від витратного принципу (він включає ефективність не лише фінансоворесурсних, а й природно-ресурсних витрат) до ресурсозберігаючих методів господарювання, відмови від екстенсивного розширеного споживання природних ресурсів, отримання максимуму користі за мінімуму використаної сировини і незначного порушення середовища життя.

Головні функції екологізації виробництва: відтворювальна, просторова, соціально-екологічна.

Відтворювальна функція екологізації виробництва заснована на можливості створення оптимальних умов для відтворення природного потенціалу з метою ефективного використання його майбутніми поколіннями.

Просторова функція визначається виробленням науково обґрунтованої системи екологічного районування, складання територіальних схем природокористування, виявленням розбіжностей усередині екологоекономічних районів. Вона сприяє оптимізації розміщення продуктивних сил, раціональному природокористуванню й охороні навколишнього середовища. Головна мета цієї функції – пошук оптимальних співвідношень між діяльністю людини і природою [2].

Соціально-екологічна функція пов'язана з екологічним вихованням населення, підвищенням культури виробництва.

Універсального рішення по зменшенню впливу на навколишнє середовище сьогодні не існує, тому що кожна підприємство по-своєму унікальне. І підходити з єдиним шаблоном навіть підприємствам однієї галузі не можна. Але, звичайно, існують спільні питання, які необхідно вирішити для зменшення негативного впливу навколишнього середовища, таких як: контроль за дотриманням встановлених нормативів, здійснення природоохоронних заходів, впровадження у виробництво обладнання, що зменшує негативний вплив на навколишнє середовище, періодичне проведення оцінки діяльності підприємства по встановленого законодавством.

Основними напрямками негативного впливу підприємств є:

- 1) створення нових фізичних тіл і речовин, яких раніше не було у природі;
- 2) створення виробничих шумів;
- 3) забруднення атмосфери та літосфери різними промисловими викидами та відходами;
- 4) забруднення гідросфери промисловими стоками, а також виснаження запасів прісної води;
- 5) споживання невідновлюваних природних ресурсів;
- 6) вилучення земельних ресурсів під споруди;
- 7) створення певного несприятливого середовища у виробничих приміщеннях, яке часто є шкідливим для здоров'я людини і небезпечно для її життя.

Для того щоб поліпшити стан навколишнього природного середовища, діяльність підприємств має бути спрямована на: а) зниження негативного впливу виробництва на всі сфери довкілля за допомогою жорсткого контролю за дотриманням технологічного режиму, нормативів гранично допустимих викидів і скидів шкідливих речовин, успішної та ефективної діяльності очисних споруд і установок; б) скорочення кількості шкідливих відходів, викидів підприємств, їх утилізацію, знищення та захоронення; в) скорочення на підприємствах шкідливих викидів в атмосферу і скидання стічних вод у водні об'єкти.

За негативний вплив на довкілля сплачуються екологічні збори. Плата здійснюється підприємствами та організаціями, які займаються будь-якими видами діяльності, пов'язаними з природокористуванням. Оплата передбачена за викиди від різних джерел забруднюючих речовин, розміщення відходів, скиди речовин у водні об'єкти.

Отже, для зменшення забруднення природного середовища підприємствами проводиться контроль за тим, щоб викиди шкідливих речовин у природне середовище не перевищували гранично допустимих значень; застосовується комплексна переробка сировини середовище не перевищували гранично допустимих значень, і тим паче не призводили до незворотних змін середовища; застосовується комплексна переробка сировини, суміщення кількох виробництв, використання твердих відходів для виготовлення будівельних матеріалів; створюються нові спецтехнології та матеріали, екологічно чисті види палива, нові джерела енергії, що знижують засмічення навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Беляєв Ю.К. Екологізація виробництва. Проблеми екології. Львів, 1986. 95 с.
2. Кирилова О.Л. Теоретичні основи екологізації промислового виробництва. Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. 1998. № 1. С.68-71.
3. Супруненко С. Економічні аспекти сталого розвитку та роль концепції чистішого виробництва в екологізації економіки. Екологічний вісник. 2005. № 6. С. 29-31.
4. Рябікова Г.В. Охорона природи і екологізація виробництва як передумова сталого розвитку. Екологічний вісник. 2005. №1. с.20-21.
5. Гахович Н. Стан і проблеми екологізації промислового виробництва. Економіка України. 2008. № 4. С. 73-81.
6. Пацева І.Г., Алпатова О.М., Демчук Л.І., Кірейцева Г.В., Левицький В.Г. Сучасний стан навколишнього природного середовища в умовах впливу війни. Екологічні науки : науково-практичний журнал. 2022. Вип. 4 (43). С.19-22.
7. L.I. Demchuk, I.H. Paseva, O. I. Uvaeva. History of the development of scientific and pedagogical education system in Ukraine: колективна монографія. Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. 486 с.